

šimi črkami najdeš nad mesnicami, prodajalnami in gostilnami besede „Onder rabbijnische toezicht — pod rabinskim nadzorstvom!“ To so vam ortodoksni ti judje, da jim služi rabinsko nadzorstvo še celo za reklamo! Kaj bi rekli Ljubljančanje, če bi se nad njihovimi prodajalnicami zasvetili napisati: „Pod župnijskim nadzorstvom!“ A to „nadzorstvo“ menda ni posebno hudo. Ravno grem mimo mesnice. Kdo ne bi bil tako hudoben, da ne bi pogledal tudi noter, seveda le mimogrede in od daleč, kajti tri dni bi izgubil veselje do vsake jedi, če bi bil pet minut v judovski mesnici! Tam zadaj v kotu vidiš nekaj klobas. Kako pridejo te v judovsko prodajalno? Če to vprašaš, se bo izgovarjal gostobesedni mesar, da so te klobase narejene edino le iz mesa „čistih živali“ in da ni v njih prav nič po Mojzesovi postavi prepovedanega; če je pa kaj napačnega v njih, se bo rotil pri vseh očakih,

da so namenjene edino le za „gojime“, — za kristjane in druge nevernike. Kupčevati pa sme jud z njimi, če jih tudi ne sme jesti — zakaj pa ne?

A bolje bo, če nič ne vprašava, ker vsakdo vidi, da nisva domačina, in tujcu se ne odpuščajo izlepa nerodna vprašanja.

Zavijeva jo okoli ogla. Vrišč in krik nama udari na uho. Sredi ulice stoji starec, ki goni staro lajno, okoli njega je pa vse črno mladega ljudstva. To skače, pleše, se prekucuje in vpije, kakor bi hotelo razdreti utrjeno Je-

riho. Nekaj korakov stopiva dalje, a kmalu se nama zapre pot. Pod nogami kar mrgoli črnolasi in krivonosih mladih judov in judinj, ki uganjajo svoje veselje dalje brez ozira na javni promet. Midva hočeva dalje. Zastonj vsak poizkus! Ali se naj boriva, ali naj udariva, ali naj kaj pohodiva? Ulica je zamašena s tem kričečim občinstvom. Še nekaj korakov storiva v gnječo, a nihče se ne umakne, ampak vse kriči s staro polomljeno lajno, se drži za roke in skače, kakor obsedeno. Majhen judek te pa od strani pogleda ter ti pokaže „osla“, češ, kaj boš ti tod, ki ne spadaš med nas? Za Boga, ali

ima še kak narod na svetu toliko otrok in tako glasnih, kakor amsterdamski judje?

Tu je zaman vsaka borba. Umakneva se in greva nazaj.

Čudno je zidan Amsterdam. Reka Amstel se izliva tukaj v morje, in od tod ima mesto svoje ime: Nasisip ob Amstli. A tu ni trdnih tal. Mesto je postavljeno

na lagune, kakor Benetke. Skozi celo mesto so napeljane vodne poti, tako da se voziš lahko z ladjo po vsem Amsterdamu. Zato so pa glavne ulice take: V sredi je širok vodni jarek — glavna prometna pot; ob straneh pa sta tlakani cesti za vozove in pešce. Čez vodo so napeljani premakljivi mostovi, ki se dajo dvigniti ali obrniti, da se vozijo lahko večje ladje.

Skozi ozko ulico prideva na glavni trg, ki ga imenujejo Amsterdamci „Dam“. Ob levi pustiva „Paleis“, kraljevo palačo, katere resno

Car Peter Veliki teše ladjo.
Slika v hišici carja Petra v Zaandamu.